

1200

KIEVADIK

Ferdinand Hodler

Julge naine

Ferdinand Hodler: Julge naine.

Seekordne kaanepilt on jälle Hodlerilt, võimsa elamuse tõlgitsejalt. Mäletame veel varasemaist numbreist ta jõulist „Puuraijuja“, ta vabadusjoobund „Telli“, ta noorusvõlulist „Kevade ärkamist“. Tänapäevane pilt kujutab tugevat jõupingutust, ülimat ponnitust, elutahte kuuma võitlust tinaselt voogava, surmatoova hädaohuga.

Näete, paadiga muretumalt merele sõitnud naist on taband ootamatu torm. Võib olla, tunni paari eest alles oli sume suvine pühapäev. Noor naine riietus valgesse ja läks rannale käima. Nägi purde külge seotud lootsikut, mille vettind külgede vastu tasa sulisedes lõi sinine vesi. Mõtlematult istus naine lootsikusse, võttis aerud, sõudis vähe ning andus siis ulgumerele hõõtsleva lainetuse hoole. Niisutas käsi lämmis vees, jälgis silmil päiksevirkelusi, kuulas lainete lokset, unistas . . . See algas nagu mäng ja on saatuseks saamas.

Ent selle naise eest me ei kardagi. Vaadake, kuis ta musklid on tõmbund pinguli! Vaadake kui tugevad käed tal on! Vaadake kui osklikult ta hoiab mõlad peos! Ta on julge, ta pole kaotand pääd, ta võitleb. See sugusena jäägu ta meile meeles inimese, isegi nõrgaks arvatud inimese kangelasliku, alati valmisoleva jõu sümbolina.

Toimetuse palub levitajaid ja lugejaid, kes ise üksiknumbreid kokku ei kõida, tagasi saata 1925 a. II „Kevadiku“ number, mis tagavarast on täiesti otsas.

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

№ 2 (5).

IV aastakäik.

1926. 27.

*R*askelt-käidavate teede mõte on see, et need meid juhivad
iseeneste juure.

Reeg.

VILLEM ERNITS.

Kuidas teostada karskustöö süvendamist noorsoos?

eda küsimust käsitlev kirjutus „Kevadikus“ ja „Tõusmetes“ on leidnud omajagu vastukaja. Kuuldub kavatsusi selles esitatud mõtteid tegelikult läbiviima hakata. Samuti tuleb see küsimus päevakorrale järgmisel noorsoo karskuskongressil, ja selleks ajaks olekski soovitav, et oleks juba omajagu kogemusi noorsoo karskustöö süvendamise tegelikkest tagajärgedest.

Selle mõtte tagajärjekam teostamine terve kooli või teatavate klasside ulatuses peab olema kollektiivne — ühe inimese tööjõudu ei ulata harilikult kõige kooli jaoks, päälegi on pikemad läbirääkimised teiste klasside õpilastega siiski veidi raskendatud. Loomulik oleks, et igas klassis leiduks vähemalt

üks organiseerija; parem isegi rohkem, mil korral tuleks klass jaotada.

Et kogu organiseerimisele ühtlast ilmet anda, tuleks seda algatada kas noorsoo karskusühingu koosoleku, juhatusel ehk vähemalt kokkulepperühma poolt. Tegevuse ühtlustamiseks tuleks võtta tarvitusele iga klassi või klassi osa kohta erilised ankeetlehed, mis sisaldaksid iga õpilase kohta umbes järgmised andmed:

1. Nimi, kool, klass.
2. Kuidas hindab õpilane karskustööd üldiselt?
3. Kuidas suhtub õpilane tegelikult karskusküsimusele?
4. Kuidas suhtub õpilane kohalikule noorsoo karskusühingule; kui eitavalt, siis milliseil motiividel?
5. Kas astub õpilane noorsoo karskusühingu liikmeks?

6. Missugune peaks olema noorsoo-karskustöö õpilase arvates?
7. Millega võiks õpilane selleks kaasa aidata?
8. Mitmesugused märkused (läbi-rääkimiste aeg ja -käik jne.).

Nende küsimustega ei esineta muidugi mitte kohe õpilasele, vaid peetakse enne ettevalmistavaid läbirääkimisi juttuajades või tarbekorral vaieldes. On seisukohad selged, siis on muidugi tagajärg saavutatud ja võidakse läbirääkimised alustada järgmise kandidaadiga. Pole aga seisukohad mitte selged või on lahkuminevad, siis tuleb neid võimaluse järele mitu korda selgitada, vastavat kirjandust soovitada ja kätte muretseda, juttuajamisi teistega korraldada, pääasi — vastuväited kõigutada ja takistused selgitada, loomulikult hää takti piirides. Lõppeks tulevad teatud tähtjaks läbirääkimiste tagajärjed ankeedile kanda, olgu need missugused tahes.

Käsitledes küsimust „millega võiks õpilane noorsoo karskustöös kaasa aidata“ tuleb püsida pääasjalikult isikliku karskuse juures, ühtlasi toonitades, et liitumine organisatsiooniga suurendab kogujõudu ja tõstab kogumeeleolu ka ainult liikmeksastumisega. Samuti koguvad väikeseist liikmemaksudest suuremad summad. Rohkemat soovida võib neilt, kel on rohkemaks, aktiivsemaks, loovaks tegevuseks andi, tahtmist, aega ja võimalusi. Igatahes ärgu lastagu mitte tekkida sarnast muljet, et noorsoo karskusühingu liikmeksastumine paneb päale nüsuguse koorma, mida kanda ei jõuta. Viidagu läbi põhimõtte, et noorsoo karskusühing on kõigile kohane, aktiivseile tegelastele ja neile, kes moodustavad selle tegevuse hääkskiitva ja moraalse ning teataval kombel isegi ainelise tagaseina. Igäüks ei tarvitse olla aktiivne tegelane, kuid igäüks võib juba oma olemisega ühingu aktiivset tegevust toetada.

Kokkulepitud ajal kutsutakse organiseerijad kokku ja tehakse kokkuvõte

ja ülevaade senisest tööst. Neid kokkuvõtteid ei tarvitse teha ainult töö lõpul, vaid neid tuleb juba varem inigi teha, töö kestes, vahest iga kuu kord, võimalikult ühenduses noorsoo karskusühingu koosolekutega: need annavad näpunäiteid ning juhatusi edespäidiseks tööks ja võimaldavad kogemuste vahetamist. Ka tulevad uued kandidaadid noorsoo karskusühingu liigeteks vastu võtta.

Kui lõppeks on terve kava läbitõtetud, siis tuleb muidugi lõplik aruanne-kokkuvõte teha, noorsoo karskusühingu koosolekul esitada ja „Kevadikus“ avaldada.

Kui on sel kombel noorsoo karskusühing suureks kasvanud, siis tuleb juhatusel juba varakult asuda selle tegevuse laiendamisele ja süvendamisele. Tuleb erilist hoolt kanda hääde kõnede ja ettekannete, muusika, laulu jne. eest, et suurend hulka kasvatada, kooshoida ja küsimuste vastu panna huvi tundma. Asutetagu ka otsekohe igasuguseid toimkundi ja osarühmi eriküsimuste käsitlemiseks ja eriülesanneteks, nii et võimalikult kõigi liigete anded ja võimed leiaksid eneselle õige väljenduse.

Kui suurend ühingu tegevust nii juhtida, siis pole kartä, et suur kogu muutub koormavaks ja et ei suudeta selle tegevust küllalt korraldada. Ja kui selle suurema kogu kasvatustööd ja tööle rakendamist õieti korraldada, siis ei oleks vist põhjust etteheidetekski nende kaasliigete arvel, keda vahest mõnedki oleksid kalduvad pidama üleliigseks koormaks ühingu tegevuses. Siis suudaks ühing saavutada enam-vähem oma ideaalse sihi: teha aktiivseiks karskusvõitlejaiks kaugelt suurem enamus teatud kooli õppivast noorsoost. Ja kui kõik noorsoo karskusühingud Eestis teevad sama, siis on mõne aastaga sündind suur muutus meie haritlaspõlve sisemises elus täiskarskusaate tagasivaatamata tunnustamise mõttes, mille ei jää tulemata õnnistusrikkad tagajärjed kogu meie rahva ja riigi elus.

Vabadustung ja vabaduslaulikud Ungaris*).

Ungari rahva iseloomustavam vaimline omadus on ta vabadusarmastus. Vanasti nomadiseeriv, ilma takistusteta ümber-rändav rahvas, on ta selle armastuse meie päivini alalhoidnud. Ungari luule väljendab sügavalt rahva vabaduspüüet.

Esiungarlaste luules ja veel keskaja ungari kirjanduses puudub vabadustungi väljendus, puuduvad vabaduslaulikud. Vabadusluule võib ainult rõhutada või oma vabaduse kaotand rahvaste juures esile kerkida. Rikas inimene ei või vaesust küllalt hinnata, ja vaba rahva soost on vähem vabaduslaulikuid tõusnud, kui orjastatud ehk palju kannatand rahvaste hulgast.

Paganusaegne ungari rahvas elas vabalt, ärarippumata, looduslapsena. Kahjuks, ristiusu vastuvõtmisega

läks kaduma seeaegne ungari luule — ja täna võib ainult aimata tema iseloomu. Üks uuemaaja rahvalaul väljendab tüüpiliselt rahva rahu-hingelaadi, mis sama

oli ka üle tuhat aastat tagasi. Vaene sulane laulab: „Olen rahul oma seisusega, Ei vahetaks miskisuguse võimulise härraga: Kuidgi vaene, aga enese oma olen, Teenistusse astun v a b a d u s e e e s t“.

Olla vaba, olla oma peremees, see oli ja on igapähe ungarlase soov, olgu tema vägev krahv või vaeseim sulane.

Keskajal on ungari rahvas 600 aastat täiesti vabalt omas iseseisvas riigis eland. Vabadustung ei ole siis probleem, vabaduse motiiv puudub luules. Ei puudu aga soe isamaalsus, mis leiab oma ungaripärase väljenduse kirikulauleski. Kuid eriti ladinakeelseis kroonikates, mis kirjuteti Ungari ajaloo üle. Ja kuninglikkude laulikute ordu (hagedöösök, igricek, tähendab: kandlelööjad, laulikud) pöörab tähelepanu ungari mineviku ja oleviku hiilgavaile tegudelle ning jutustab need ku-

Turul, ungarlaste püha lind.

ninga õuekunnale nii, kui meil maa lihtrahvale.

XIV.—XV. sajangul valib ungari rahvas välismailt oma kuningad. Olgugi

*) Ungarikeelsete nimede ja nimetuste lugemiseks mõningaid näpunäiteid.

Päärõhk on ikka csimesel silbil. Ung. a hääldub kinnisemalt kui eesti a; á = a, aa; e = ä või e; é = e, ee; í = ii; ó = oo; ö = öö; ú = uu; ü = üü. s = š; sz = s; ssz = ss; c = ts; sc = tš. z hääldub nagu prants. z või nagu saksa s näit. sõnas 'singen'; zs = ž. gy = dj (d'); ly = lj (l'); ny = nj (n'); ty = tj (t'). Ungari ö asemel on selles kirjususes trükitehnilisil põhjusil tarvitatud harilikku ö-d.

ikka selle põhimõttega, et vabatahtlikult, omast vabast otsusest valib need rahvus, tulevad võõrastega ometi võõrad kombat, võõrad härrad. Vabadustungi esimene ilmumine on ungari luules siis, kui a. 1458 valitakse jälle ungari soost kuningas, Mathias I, ja Pesti linna lapsed laulavad nõnda: „Mathiase on nüüd valinud, Terve maa kuningaks, Sest tema on meile Jumal annud, Taevast meie kaitseks“.

Kui ungari rahva iseseisvus, vabalemasolu oli ähvardatud juba Mathiase valitsemise eel, seda suurem häda ligines pärast Mathiase surma. Tänavu on sest just 400 a., kui Mohács'i sõjaväljal läheb kaduma keskaja ühine, tugev Ungari riik. Türklased valdavad pea 200-ks aastaks riigi viljakama osa, Ungari madaliku. Lääne- ja Põhja-Ungaris valitsevad saksa soost Habsburgi kuningaid, jälle „vabatahtlikult“ valitud. Idas kujuneb vürstiriik Transsylvania, mis on ungari vabaduspüüete peksaks kaks aastasada.

XVI. sajangul ilmub Ungarisse ka protestantism. Kui keskajal oli katoletsism ungari iseseisvuse aatega seotud ja selle tugevam toetaja, saab nüüd protestantism ungari vabadustungi kõige tähtsamaks inspireerijaks. Ungari vabadus ja usuvabadus sulavad ühte, areneb nii ütelda „protestantlik isamaalsus“, mille kindlam kaitsevall Transsylvania oli ja mille eest kandsid Transsylvania vürstid eriti hoolt. Protestantismu preestrid arendavad „piibli-

luulet“, tõlgivad vana testamendi psalmid ja neis luuletusis oskavad tabavalt väljendada türklastelt — sakslasilt piinatud, koormatud rahva kannatusi. Võrreldakse häameelega ungari rahva ja vana hebreala rahva ajalugu, palju ühiseid jooni leides mõlema rahva kurvas ja traagilises saatuses.

XVI. aastasaja protestantlik isamaaline luule väljendab esimest korda ja tüüpilisemalt ungari vabadustungi. Temaga ilmuvad vabadusluule ja vabaduslaulikud Ungaris. Tema kõrval sütitab vabadustungi vägevamalt Sebastian Tinódi, „viimane ungari kandlelööja“, kes eriti türklaste vastu ässitab sõdima ungari vapraid. XVI. sajangu suurim Ungari luuletaja Valentin Balassi, soe isamaalane, kurvastab Ungari saatuse üle. Vana ristiilma kindlam kaitsevall, tema verega valatud aasad, kangelaste kool Euroopa vaprarüütelkunnajooks, muutub nüüd Ungari türklaste — sakslaste õnnetuks saagiks.

Vürst Rákóczy.

XVII. aastasajal on krahv Nicolaus Zrinyi (1620—1664), kes oma kirjanduslise, poliitilise ja sõjaväelise tegevuse kaudu puhtamalt esitab ungari vabaduspüüdeid. Türklastelt — sakslasist puhastatud ja vabastatud Ungari, jälle ärarippumatu rahvuslik kuningriik, on tema eesmärk. Ta suri liig vara julmi õnnetuse läbi, aga tema programm: ungari rahvusliku lunastamise mõte, vaimustab veel 50 a. pärast Ungari parimaid poegi. Krahv Imre

Thököly ja vürst Franz Rákóczy II, Transsylvania vürstid, N. Zrinyi sugulased, võitlevad edesi Ungari vabaduse eest Habsburgide rõhumispoliitika vastu. Rahvahulga vabasdustungi väljendab n. nim. „kuruc-luule“, see on Thököly ja Rákóczy sõdurite ja alamate ning ülemate ohvitseride hingest sündind laulud. See vabadusluule on endise sajangu protestantlikkute preestrite „piibli luule“ õige jätkamine, rahvuslik pärandus. Kuruc-luule väljendab kollektiivseltselt ungari rahva hinge poole aastasaja rahvuslike võitluste kajana. Lühidalt sisaldab vürst Rákóczy lipupäälkiri, millega ta a. 1703. Poola maa-paost koju tulles Karpaatide tipule ilmus, selle aja hüüdsõnu: „Jumalaga isamaa ja vabaduse eest“.

Kuruc-luule ballaadid jutustavad lahinguist. Lüürilised laulud kaebavad rahva otsatu kannatuse üle. Palutakse neis „ungari Jumala“ abi, ülistatakse ungari päälikuid, pilgatakse vaenlast. Rahvuslik ühistunne, poliitiline avalik arvamine, rõõm, mure, lootus, kartus, uhkus ja meehehit tulevad meisterlikule väljendusele kuruc-lauludes. Neist on eriti „Ára usu, ungarlane, sakslast“, kuulsaks saand, ja tema viis, XIX. sajangu vabadusvõitleja L. Kosuth'i lauluna meie päivini alale jäänud. Rákóczy-laulu motiividest on teiselt poolt XIX. sajangus kuulnud Ungari „Rákóczy — mars“ arenend.

XVIII. sajang on Ungari rahvusliku langemise ajajärk. Maria Theresia asutab Viinis ungari kaardiväe. Selle liikmed, noored andekad ungari aadelimehed, saavad tuttavaks aastasaja, n. n. „valgustuse aadetega“. Kaardistid olid saksastamisele määratud: nad saavad ungari vabaduspüüete sütitajaiks. Kui aga XVI. sajangu vabadusluule kannab usulist, siis XVII. sajangu oma kannab puht rahvapärast iseloomu; nüüd ilmub vabadustung luuletajate filosoofilise ettevalmistusega. Üldise euroopalise vaimuooluga ühineb Ungari vabaduse küsimus. Prantsuse revolutsioon vaimustab ungari laulikuid (eriti Juhan Bacsányi't); kellel vähem julgust, valib aine Ungari minevikust, — nii

ungari kirjanduse päälik tol ajal, Franz Kazinczy (Vaba Transsylvania pärast türklaste väljaajamist).

XVIII. sajangu hüüdsõna on: isiku vabakssaamine. Siit üks samm edesi ja oleme rahvahulkade vabastamise juures. Ungaris tõusevad luuletajad, kes Ungari keskaja suurusest unistavad, kes tahavad vabaneda Habsburgide ikke alt. Esimesed ei julge veel avalikult võidelda valitsevate olude vastu, vaid põgenevad minevikku, et troosti leida selle hiilgavate piltide juures. Nii Daniel Berzsenyi (eriti tema ood „Ungarlastele“ on meisterlik), Franz Kőlcsey, ungari riigilaulu autor, ja palju teisi väiksema, aga omal ajal tarviliku tähtsusega luuletajaid. Berzsenyi ja Kőlcsey on pessimistid Ungari tuleviku suhtes. Tume värving valitseb nende luules; vahest nad on arvamisel, et Ungari peab varssi kaduma. Hümn on ungari traagilise saatuse tüüpiline väljendaja, aga lootuse kahvatu joon välgub temas siiski, kui öeldakse: „Issand päästa ungarlast... Aita vaevast väsinut õnne-
maile sammu, tuleviku maksnud ta muistsel vaeval ammu.“

Kui hümn ilmub (a. 1823), sünnib tõesti muutus Ungaris. Poliitika, majandus- ja hariduselu alal hakkab uus arenemine, võib loota paremat Ungari tuleviku.

Romantismi aeg tuleb ja annab tugevat hoogu just vabadusluulele. Rahvusliku vabaduse kättesaamine on pääeesmärk pärast isiku vabakssaamist. Iga tõusev luuletaja sütitab vabadustungi 1) vana ungari au ja kuulsuse meeletuletamisega, 2) rahulolematusega olemasolevate oludega. Karl Kisfaludy on esimene romantismi vabaduslauljaist. Suurtsugusem ungari isamaaline eeleogia on tema „Mohács“, mis tuletab sünges tundetoonis meele Mohácsi väljal sündind katastrofi a. 1526. Aga ta hüüab lõpul: „Minevik olgu nüüd ainult näiteks, elab ungarlane, seisab veel Buda.“ Siit üks samm edesi, ja tõusev ungari optimism sisendab krahv Stephan Széchenyi'le lööksõna: „Ungari ei olnud, Ungari saab!“

Kui vanasti olid ungari aristokraadid mõõgaga juhatand rahvast oma vabaduse kaitsmisel, tahab seda krahv Széchenyi majanduselu ja hariduse alal teha. Tema reformipüüete parem toetaja luule kaudu oli Mihael Vörösmarty. Tema on ka piinatud lootuse ja meeleheite poet, aga mineviku suurus sunnib teda uskuma Ungari paremasse tulevikku. Tema Szózat'is — teises ungari rahvuslikus hümnis — „tuskuvad ungari rahva igavesed tundmused.“ Vörösmarty on aga ühtlasi ka huvitetud inimkonna suurist probleemest, teiste rahvaste vabadusest, inimese saatuslikust kutsesest. Lihtrahva rusumise vastu vaidleb ta ja universaalse inimlikkuse küsimused tõstavad filosoofilisele kõrguselle tema luule.

Vörösmarty kõrval on tegevuses paljud teised laulikud. Neist tähtsam on Joseph Bajza. Nad valmistavad teed 1848 revolutsiooni aatele ja ungari luules selle hingelaadi täiuslikumalle väljendajale Petöfile. Huvitav on, et lüürika kõrval ka draamas leidub vabadustungi väljendaja: Joseph Katona, kelle teose „Bánk Bán'i“ „tragism areneb kõige rahvuslikumaist karakterjoonist“. Truudus kuningalle, seaduste austamine, teiselt poolt vabaduse armastamine, hoolekand lihtrahva eest: need aated tulevad ette selles tragöödias, mis mängib XIII. sajangus, aga mille aated teenivad 1848 ideoloogiat: orjapõlvest vabastamist, vabadust, õiglust, vendlust.

1848. a. koites vabaduse palavik vaimustab tervet Ungarit, eriti tema luuletajaid. Katoliku munk ja luule-

taja Gregor Czuczor'i „Riadó“ (alarm) väljendab ühist meeleolu, öeldes: „Olime vaba rahvas ja tahamegi selleks jääda“, ja Julius Sárosi „Kuldne trompet“ puhub vabadussõjaks alarmi. Kõige kollektiivsemalt väljendab aga selle aja universaalset ja ungari hinge. nii ütelda „sub specie aeternitatis“), kõige aktiivsem lüüriline and Ungaris XIX. a. s.: Aleksander Petöfi.

Isiku ja sotsiaalne vabastumine (orjapõlve ärakaotamine) viib riikliku ärrippumatuseni: Zrinyi ja Rákóczy ideaal on jälle Ungari ideaal. Ludwig Kossuth on kui modern riigimees selle teostaja. Tema kõrval seisab Petöfi individualiteet, nagu Rákóczy taga kollektiivne kuruc-luule, nagu Széchenyi mõdukate reformipüüete taga M. Vörösmarty.

Petöfi tähendab rahvapäraste motiivide klassiliseks tõusmist ungari luules ja demokraatlikkuse võitu poliitikas.

Arvustaja Paul Gyulai ütleb: „Ungari lüürika on ungari rahva ajalugu; Petöfi luule aga sisaldab ungari isamaalsuse luule“. Mis on ungari isamaalsuse tundemärk: vabalt elada vabal isamaal!

Petöfi ülistab minevikku, pilkab oleviku väiklust, vaimustab õiglasema tuleviku eest võitlemiseks. Isamaa on riigi kõikide elanikkude maa, kus igaüks peab oma õnne leidma. Petöfi kaitseb lihtrahva õigusi, selle nimel palub, ähvardab laisklejaid ja eesõigus-tetuid. Isamaa saatuse on vabadusest,

1) Igaviku tähe all.

Ludvig Kossuth.

isegi maailma-vabadusest ärarippuv. Maailma vabaduse aade vaimustab Petöfit samuti, kui oma isamaa vabadus. See noorelt surnud luuletaja univertsaaalsema väärtusega ning tähendusega aade näitab Petöfit tema arenemise tipul („Üks mõte piinab murega“).

Ungari vabadus = maailma vabadus. See on neljas peatus Ungari vabadustungi arenemisteel.

A. 1848—49 sündmuste järele tuli reaktsioon. Ebaõnnestand vabadusvõitluselle järgnes absolutismi karistav valitsus. Kahtlemata põles kõrgema leegiga Ungaris vabadusaade a. 1848—49. Saksa laulik Heine ütleb: „Kui ma Ungari nime kuulen, on mul kitsas saksa vest“. Aga Habsburgid mõtlesid teisiti kui Heine, ja Ungari pidi parema tuleviku lootust oleviku vaevadel maksma. Absolutismi aja (1849—1867) algusel on kadund Petöfi parem sõber Mihael Tompa, kes oma allegooriliste luuletustegarahva troostijaks saab, sümbolistlikult ette kuulutades paremat tulevikku. Tompa on

preester (Kalvini usuline), seega ta usub Jumalat. Kui ungari luuletaja usub ta aga ka vaba isamaa tulevikku ja tahab, et kogu rahvas järgneks tema eeskujule. Tompa kõrval Juhan Arany ja Paul Gyulai kannavad hoolt oma luuletustega et Kossuth'i ja Petöfi aated ei ununeks. Sest poliitiliste olude muutumisega läheb kaduma ungari luulest vabadustung. Järgmine tähtsam luuletaja XIX. a. s. teisel poolel, Juhan Vajda, otsib teise aateala oma luule jaoks; siiski

tema paremad tööd on „Valvajad“ ja „Lusitanlaulud“, milliseist vabaduspüüd väljendub.

XIX. sajangu viimaseil aastakümnetel saab Ungari poliitilise lepingu kaudu oma ärarippumatuse jälle kätte. Uusi vabaduslaulikuid ei ilmu. Emil Ábrányi on küll vaimustatud vabaduse aatest, pöördub aga ka sotsiaalsete probleemide poole. Aleksander Endrödi kirjutab arkaiseerivas stiilis „kuruc-laule.“ Laulik peab minevi-

kust inspiratsiooni otsima vabadustungi väljendamiseks. Rahvuslikkude pühade puhul, rahvuslikkude kangelaste mälestuse pühitsemiseks kirjutetakse küll hulk luuletusi, aga nende kunstiline väärtus on langed. Vabadustung on kõrvalise tähtsusega — vabadus on käes.

Aastast 1848 meie aastasaja alguseni on ungari rahva arv üle 100% tõusnud. Rahva siginemisega ja suurtööstuse arenemisega on jälle pävakorral kehvemate rahvakihtide hoolekand. „Sotsiaalne probleem“ tõuseb ja „ühiskundliku vabanemise“ aade leiab XX. a. s. algul oma laulikud. Neist, ja üldse ungari luuletajaist suurim on Andreas Ady. Ady on ungari talupoegade ning vabrikutöölaliste huvide kaitsja. Ta on aga pessimist, kardab Ungari kadumist, nii kui vanasti Berzsényi ja Kölcsey. Ta unistab paremast, õiglasemast tulevikust, mitte ainult Ungarile vaid kogu inimkunnale. Huvitav on, et tema armastab eriti kuruc-poos'i, kuruc'ide hingelaadi tarvitamist. Tunneb sarnadust kuruc'ide aja ja oma aja vahel.

Petöfi Sándor

Ady vaatab kibeda meeleheitiga maailmasõjale. Tema tundelik hing aimas ette selle katastrofaalse lõpu Ungari jaoks. Ja tõesti, kui tuhande aastane Ungari langeb, jagatakse viieks tükiks, läheb hauda ka Andreas Ady, viimane kuruc. Nagu kurucide ajal öeldi, võis jälle ütelda: „Hääd ööd, ungarlased!“

Täna on Ungari jälle „rahvusliku langemise“ ajajärgus. On küll üks poliitiliselt ärarippumatu väike Ungari, aga siin — just ärarippumatus pärast — vabaduse mõte ei leia uusi häälekandjaid. Ungaris ei ole vabadusprobleemi, valitseb ju sääal kodanlik vaba riigikord.

Ärakaotatud maosadel inspireerib selle vastu võoraste ikke alla sattunud ungarlasi vabadustung. Kui Ady vabadusideaal oli seltskondlikkude kihitide vabadus maailmavabaduse aatega seotuna, siis on nõndanimetatud ungari vähemusrahvaste vabadustung: tõus ja ühinemine kultuuri vabaduses. See on ungari vabadustungi viimane peatus.

Universaalne inimkonna armastus, rõhujate ja rõhutute vendlus, üldinimlik vabadus — kristliku ilmavaate põh-

jal on ühe noore katoliku preestri, luuletaja, armsa kullasüdamega Ladislaus Mécs'i luuleaated, kes Tšehoslovakkia ungarlasile tõesti see on, mida tema nimi tähendab: lambikene. Vanasti ungari ärarippumatus, hariduslike ning poliitilise pärimuse kaitsevallis, täna Rumeenia alla kuuluvass Transssylvanias näitavad eriti Végvári tulised, isamaalsusega täidetud ning rõhutajate barbarismi pilkavad luuletused, Ludwig Áprily Transsylvania looduse ilu väljendavad sümbolistlised värsid, samuti kui Spectator'i (Dr. Nicolaus Krenner) ajalehe juhtartiklid, et transssylvanlaste vabadustung elab tugevamini kui enne.

Arvesse võttes, et maailmasõja lõpust meie päivini on ungari rahva arv umbes 1/2 miljoni võrra suurenenud, võime kindlad olla, et meieaja ungari lööksõna: „Ei, ei iialgi!“ tähendades — Ungari rahvas ei või orjana kaua elada, peab kord tõeks muutma.

Ungari noorsoo kasvatamine sünnib täna koolides ja perekundades vürst Rákóczy lipu hüüdsõna tähe all:

„Jumalaga isamaa ja vabaduse eest!“

Noorkarsklased ja hõimuküsimus.

Soome-Eesti Hõimualbum I. ilmumise puhul.

karskus on üheks tähtsamaks abinõuks, et oma enese ja oma rahva elujõudu kokku hoida, seda hävinemise eest kaitsta, seda kasvatada, suurendada ja kõvendada. Arusaadav, et karskusnõue on seega ühtlasi isamaalik, rahvuslik ja riiklik kohus ja vajadus.

Kuid veel enam. Meie rahvas on vähem kui 1/1000 inimkunnast. Meie suudaksime ju üksigi püsida inimkonna liikmena, kuid meid on siiski üksi liiga vähe. Loomulik, et meie omade sugulastega vahekordi loome, nendega tutvuneme, nende kultuurelust osa võtame, nende muresid ja rõõmusid jagame, nende paremaid püüdeid toetame ja ise neilt häid mõjusid vastu võtame. See teeb meid sisemiselt palju rikkamaks, päästab meid sisemisest üksildusest ja laseb meid tunda, et meid on siiski rohkem kui ainult meie üksi, et meil on sugulasi ja sõpru: põhjas — soomlased, idas — Venemaal asuvad sugurahvad, lõunas

— liivlased ja ungarlased; isegi kauges läänes — kõigi Soome-Ugri rahvaste asunikud Ameerikas.

Hõimuliikumiseks kutsutakse seda liikumist, mis kõiki neid rahvaid katsub teineteisele lähendada ja nende keskel hääd läbi saamist ning teine teise paremate püüete toetamist arendada. Hõimuliikumine ongi meie rahva hulgas ärgand, eriti aga meie üliõpilaskunnas ja noorsoos.

Hõimuliikumist on hakatud viimasel ajal ühendama karskusliikumise, ja seda täie õigusega; sest karskusliikumine on see, mille sihiks on kogu meie hõimu alalhoidmine ja tema jõu kasvatamine.

Karskus-hõimuliikumist tuleb edendada ka meie karskel noorsool, kuna see avardab suuresti meie karskustöö tegevusalasid ja tõstab selle huvitavust ja sisemist põnevust. Selleks pakubki häid võimalusi äsjailmund Soome-Eesti Hõimualbum I, väljaantud Soome ja Eesti üliõpilaskundade poolt, saadaval Noor-

soo Karskusliidu kaudu alandatud hinnaga (210 mk. eks.). See album sisaldab muu seas Soome karskussuurmeistri, ilmapärase teadusmehe prof. dr. med. Taavi Laitise kirjutuse „Karskustöö tähtsus hõimutöö seisukohalt“ ja nende ridade kirjutaja artikli „Soome-Ugri hõim ja karskusküsimus“, mis annavad üld-ülevaate karskus-hõimuküsimusest ja võiksid kokku olla materjaaliks vastavale referaadile noorsoo-karskusiinguis; Soome karskustöö kohta võiks veel täienduseks võtta vastav päätikk koguteosest „Soome“ ja mõni vastav kirjutus „Tulev Eestist“ ja „Külvajast“.

Karskustööd käsitlevad nimetatud albumis veel Pauli Tuovise kirjutus Soome üliõpilaskarskusiingust tegevusest ja Kusta Laja kirjutused vastava Eesti üliõpilaste karskusiingust tegevust ning 3. üleilmlisest üliõpilaskarskus-

kongressist, millel oli tugevasti soome-ugri line karakter oma kokkuseade pooldest, kus eestlased, soomlased ja ungarlased olid suures enamuses. Needki kirjutused võivad noorkarsklasele huvi pakkuda nende tulevase tegevusalaga tutvumise seisukohalt.

Kuid ka muud kirjutused selles albumis vääriavad tähelepanu, käsitledes lühemalt ehk pikemalt kõigi meie hõimurahvaste elu, nende röömusid ja muresid. Ja eriti noorkarsklase meel peabki avatud olema kõige ilusa ja häa jäoks, mitte ainult iseeneses, vaid ka omas ümbruses, omas rahvas ja selle hõimrahvastes; teataval määral muidugi kogu inimkonnas, kuid eestkätt siiski oma rahva ja selle hõimlaste juures. See pole mitte ükski meie loomulik eesõigus, vaid on ühtlasi meie loomulik kohus. Villem Ernits.

Soomest.

Soome Õppiva Noorsoo Karskusliidu (Suomen opiskelevan Nuorison Rahtiusliito) aasta- ja suvekoosolek — arvult juba 24. — peeti tänava suvel 6.—8. juulini Hämeenlinnas.

Eesti Noorsoo Karskusliidu esindajana viibis sel aastakoosolekul üliõp. H. Klein, kes Soome karske noorsoo esindajaid Eesti Noorsoo Karskusliidu poolt tervitas ja ka üldise karskuskongressi lõpp-pidustusel Soome karskele rahvale Eesti karske noorsoo tervitused edesi andis.

Alamal järgnegu lühike kokkuvõtte kongressi käigust ja tööst. Kongress algas 6. juunil kell 10 hom. piduliku jumalateenistusega vanas Hämeenlinna kirikus. Selle järele käidi Hämeenlinna vanas lossis ja väljaspool linna laiuvas puistikus, kus oli ka kongressist osavõtjate ja külaliste ühine pildistus.

Õhtupoolikul korraldeti üldisest kongressist osavõtjate ühine väljasõit kuulsasse Karlsbergi puistikku, kus kõige päält kõneles rahvaülikooli juhataja O. Sirkka ja korraldeti ühismänge n. n. „karhuluolas“; tutvuneti lähemalt puistikuga, käidi ka Aulango mäele ehitatud kõrges graniittornis, kust avanes võraturu tore vaade kaugelle üle metsade ja järvede.

Hiljem kogus üldisest kongressist osavõtjaid lõpp-pidustusele Aulango mäele, kus ka kohalviibivad välismaade külalised, Eesti ja Rootsi noorsoo esindajad, erilise tähelepanu osalisteks said. Nende ridade kirjutajat paluti Eesti noorsoole edesi anda Soome karske rahva südamlikke tervitusi ja avaldeti lootust, et praegune Eesti tõusev noorkarsklaste põlv, saanud juhtival kohale riiklikus elus, häbistavale salaviinaveole ükskord ometi karmi käega jähädavalt lõpu teeks.

Järgmisel päeval, 7. juulil k. 10 hom. oli Hämeenlinna lütseumi (lyseo) pidusaalis kongressi pidulik avamine, kus olid ka välismaade (Eesti ja Rootsi) noorsoo esindajate tervitused.

Ettekandega esines lektor V. Kuvilinna teemile: „Õppiv noorsugu ja praegune karskuse seisukord“.

Kongressi avamise pidulikkust aitas eriti suurel määral tõsta Hämeenlinna lütseumi suure keelpillide orkestri ettekanded, mis kõik tormiliste kiiduavaldustega vastu võeti. Pääle selle oli veel soolo ettekandeid klaveril ja ilulugemisi. Avamine lõppes Maamme (Soome hümn) laulmisega. Päälelõunane aeg oli kongressi ametlikule osale pühendatud: kanti ette aruanded senisest SONR tööst, valimised j. m.

Kongressi ametlik osa lõppenud, algasid SONR kohalikkude ühingute vahelised deklamatsioonivõistlused, millest üle kümne õpilase osa võtsid. Õhtul oli tutvumiseõhtu mitmekesise eeskavaga.

Kongressi viimane päev algas mag. K. D. J. Salose ettekandega teemile: „Kas on joomakomme hävitatav?“ Kõnest käis punase joonena läbi raugematu optimism ja kaljukindel usk karskasaja võidusse ja sellega ühtlasi ka joomakomme hävitamise. Sellejärele algatas ühiskooliõpilane Arvo Jukila vaidlusküsimuse: „Kas on eriliste nimede andmine õpetajatele soovitatav?“ Läbirääkimised nim. küsimuse üle olid küll õige lühikesed — sõnavõtjaid oli kõigest 2 (ja needki olid õpetajad), kes ka ühinesid ettekandja jaatava seisukohaga (muidugi ainult hääde nimede suhtes). Järgnesid koolide vahelised spordivõistlused ja Hämeenlinna lütseumi orkestri kontsert.

Õhtul oli pidulik lõpp-koosolemine, kust lahuti kõige ülevamas meeleolus.

Hiljem korraldeti kitsama ringkonna poolt pidulik õhtusöök välismaa külaliste auks.

Võrreldes meie noorsoo karskuskongressidega Soome tänavuse noorsookarskuskongressiga, paistab kohe silma, et soomlased panevad rõhu kongressi pidulikuma osa pääle, kuna see meil otse vastupidi on. Samuti võtavad Soome kooliõpilased kongressi tööst, eriti selle ametlikust osast ja läbirääkimistest palju passiivsemalt osa, kui meil Eestis. Kuid see on ka täiesti arusaadav: Soomes on karskusküsimus aastakümneid kestnud visa töö

järele aksioomiks saanud, aksioomiks, mis ei vaja enam mingisuguseid läbirääkimisi ega vaidlusi, see on täiesti endastmõistetavaks, kogu elukäsituse lahutamatuks osaks saanud.

Niisuguses vaimus ja suunas kasvab üles praegune Soome noorpõlv, ja sellega ühtlasi on Soome keeluseadus rajatud jäädavale aluselle.

Nende ridade kirjutajale jäi Soome noorsoo töö- ja pidupäevist kadumatu mälestus. Eriti suurendab seda hääd mälestust üli-sõbralik ja lahke vastuvõtt soomlaste poolt, mis igal sammul silma puutus ja mida küllalt kiita ega tänada ei jõua.

H. K.

VERNER VON HEIDENSTAM.

Loomade Messias.

Aaliöö on külm ja Kalilelea mäeküngaste kohal säravad tähed, vähesed, kuid suured ja liikumatud, kui ruttaks all terve inimiga rutemini tänna kui üks õhtu.

Endori viiva kaljuse tee ääres on laut ja hetkel kustutavad mõningad tulnukid oma tulelondid paari tugeva hoobiga vastu kiviseina. Üks neist, habemetu noormees, jääb seisma ja hoiab käsi alles hõõguva londi kohal, et end soendada. Ta särki hoiab keha ümber kulund nahkvöö; ta näojooned on õiged nagu helleenlase omad, ning tagumised rändurid soosistavad üksteisele: „See on Inimese Poeg, see on Messias!“

Siis algab ümberringi pimeduses ohkamine ja hädaldamine, ning hirmunult kummarduvad ta saatjad üksteise lähemale ja tõmbavad mantlid eneste üle. Laudas tõuseb eesel ja hobune õlgedelt ja päitsed klirisevad. Kaamelid, kes ridamisi õues lamavad, vangutavad hirmunult suuri kitsepäid, ja koerad, — sarnased huntidelle — hiilivad hallide viirgudena seinä äärt mööda ligemalle, tõukavad endist pikki kaebehüüdeid. Matmispaigal on kogu õhtul hüään omil pehmeil ja ühtlasi kraapivail sammel, mis keks-

leva linnu tekitatud krabinat meele tuletab, ümber hiilind. Nüüd seistab ta puristades ja õhku haistes. Kõrbes viskus isalõvi liiva ja mõirgab, aga nii lämbunult, et ta hää sarnaneb nutja omale, ning kõik loomad räägivad üksteisele:

„Kas siis mitte kunagi ei tule meie Messias. Tema, kes tugevaile, metsikuile, verejäänulisile inimesile halastuse vennasõnu ka meie pärast lausub? Või on Ta ehk juba tulnud? Ons vast too tõsine võõras, kes omi käsi tulelondi kohal soendab? Kindlasti peab see Tema olema, kuigi ka need, kes Talle järgivad. Teda tänapäev veel hästi ei mõista.“

Viimaste sõnade puhul jääb loodus veel vaiksemaks, kuid ohkamine läheb veel sügavamaks, kui vaibuks ta kergenduseks, ning laululinnud hakkavad laulma — esiti üsna tasa, esiti ainult kaks või kolm, ainult vähimad ning nõrgeimad, kes sügavamal puulehestiku all peidus ja kunagi õieti magada ei julge, vaid järjest pääkesi kallutavad, et kuulatada. Varssi aga kisuvad nad tugevamad ühes endiga, ning läbi laiaulatusliste metsade kuni üles Taborini kõlavad viimaks lindhääled tähtselgel taliööl, kõrgelt ja helgelt, piiritul hulgal, ehkki veel kaua, kaua aega on koiduhämaruseni.

Autunne metsikute Ameerika indiaanlaste keskel.

letetavasti ei ole isiklik autunne ühelgi rahvatõul maailmas enam arenend, kui Ameerika indiaanlastel. 250 aasta kestel, mil neil on olnud kokkupuutumisi valgetega ei ole teatavasti ühtki indiaanlaste suguharu süüdistatud lepingu rikkumises. Ma sooviksin, et sedasama võidaks öelda valgest tõust, mille hulka mina kuulun. Selle kogu ajalugu aga on ülepuistetud murtud lepingutega, mida valgete inimeste valitsus on andnud neile metsikrahvaile.

Alles viimaste aastateni Ameerika valitsus sallis mõne metsiku suguharu oma kohtuid ja tunnustas nende otsuseid ka elu ja surma kohta. Kui üks indiaanlane oli surma mõistetud ühes niisugusest suguharukohtuist, siis oli üldiseks kombeks kohtu jaoks kindlaks määrata kohtuotsuse täidesaatmise päev ja anda siis vangile vabadus ainult tema lubaduse põhjal tagasi tulla päevaks, mil teda maha lastakse, sest mahalaskmine oli surmaotsuse täidesaatmise viisiks nende poolharitud metsrahvaste juures.

Ja kõigil neil aastail, mil need suguharukohtud olid lubatud, ükski indiaanlane ei rikkund oma lubadust: tagasi tulla, et teatud ajal mahalastud saada.

Teadsin juhuseid, kus tarviteti kõva survet, et indiaanlast põgenema sundida ja teda ärahoida tagasiminemast surmamisele, kuid selgi juhusel jäi indiaanlane ustavaks omale lubadusele. Surm polnud talle hirmus, kui tuli küsimusse tähelepanemata jätta ta pühalik lubadus.

Paljuil juhuseil, kui ma olin valitsuse valveametnik, tuli mul arreteerida indiaanlasi, tihti mõne tõsise kuriteo pärast. Kui ma arreteerisin indiaanlase, siis oli mu harilikuks kombeks öelda talle, et ta mind hiljemini teatud päeval kohtaks vangimaja juures, kuhu ma ta sulen. Erandita leidsin ma alati indiaanlasi ootavat mind vangimaja ustel. Ükski indiaanlane ei petnud mu usaldust nende vastu. Ma poleks usaldand kohelda valgeid inimesi samal kombel kui indiaanlasi.

Mitmel puhul, seadusvastastest ollustest küllastatud mail, usaldasin ma oma elu nende metsinimeste hoolde, kindlasti teades, et nemand oma elu minu kaitseks annavad, ainult nende aulubaduse põhjal minu eest hoolt kanda.

Need asjaolud aitavad arusaada, et pääle kuueaastast lähidast kokkupuutumist nende rahvastega ma hakkasin neid armastama ja austama nende tõuomaduste pärast.

Suureks ja tähtsaks ajajärguks tuleb seda aega nimetada, millal inimkond hävitavast ja kurjast alkoholismi tõvest hakkab paranema. Mulle näib, et see aeg on algamas.

Leo Tolstoi.

Kui keegi on karske, siis pole kellelgi selle kohta ütlemist, sest kellelgi pole seepärast pennivõrdki pahem.

Kui aga keegi joo, siis on kõigil õigus vahele segada, sest joodik saab ühiskunnale kardetavaks paheks.

Bernard Shaw.

Suurusel — kuulugu ta ükskõik millisele alale — pole halvemat vaenlast kui joomine.

Walter Scott.

Noorsoo töomailt.

Treffneri gümnaasiumi Karskusringi 5-nda aastapäeva puhul.

Karskusring on suurim ja mõjuvam gümnaasiumi ringi hulgas. Tal on ligi 250 liiget, kes endastmõistetavalt täiskarsked, 6—7 alalist eriharrastuste toimkunda, sisukas raamatukogu, inventaari 9 tuhande eest ja kassa läbikäik 15 tuhat.

Ringi laialdane ja mitmekülgne tegevus huvitab igasuguste harrastustega õpilasi, kes ringis vastava tegevusala leiavad. Ring on korraldand karskustunde, 2 karskuseksamit, referaat- ja vaidluskooosolekuid, kino- etendusi, kõiksugu mängu, tantsukursuse ja tarvitan palju muid kaudse karskustöö abinõusid.

Ringi tegevalaste algatusel võeti õpilaskunna põhikirja täiskarskuse põhimõtte, ring on osa võtnud kongressist ja esinend näitustel oma tabelitega jne.

5 aasta jooksul on seega saavutatud palju. Organiseerimine on pea lõpule viidud; kooli juures asuvas algkoolis on õpilased ringi algatusel organiseeritud oma ringi ümber, kust keskkooli tulevad veendund karsklased.

13. nov. 1921. tulid kokku dir. K. Treffneri algatusel 45 õpilast ja panid aluse praegusele ringile. Oli selgusetu aeg üldse — huvid kistud mujale, nooremaid viis kaasa skouting,

vanemad olid hiljuti saabund Vabadussõjast — ringi liikmeiks tulid vaiksemad loomused. Õhkkund oli vähe soodne uuele ringile — karsklasi oli vähe, ebasümpaatlist elementi, kes pilkas ja naeris, palju. Mitmed kaasvõitlejad nõrkemad, lastes eneselle mõjuda nimetatut. Ring põdes läbi reaktsiooni. Mitmed esimehed isegi olid loitud ja abitud. Polnud vaimu sääl,

kus oli vaja. Oli puudusi küll. Igal algajal on oma traagika. Kui mitte millegist saab midagi — on see ime. Karskusring on algand peaaegu mittemillegiga ja saand selleks, mis ta on. Ta tee on olnud raske, kuid algusest pääle õige. Ta on andnud Treffnoonia õpilaskunnale täiskarske põhitööni, andnud

rea juhtivaid tegelasi, karskusringlased on olnud alati tublid kaasvõitlejad — treffneristid. See on palju. On õpetlik neile, kes oskavad hinnata.

Tagasi mõteldes ringi arengulle tuleb meelde tuletada, et saavutused ei valmi ruttu. Suured saavutused eeldavad generatsioonide pingutust. Oleviku suursaavutus on üldine karskus kui norm. Treffneri gümnaasiumi Karskusring tahab teostada osakese sellest.

A. Kallits.

Karskuseksami sooritajad 1926. a. kevadel.

Võistluskirjutused noorsoole.

Käesolevaga kuulutab Eesti Noorsoo Karskusliit välja võistluskirjutused noorsoole järgmistele teemidelle:

1. Miks nõuab praegusaja karskusliikumine täiskarskust?

2. Kuidas käis vallarahva käsi, kui kõrts suleteti?

Võistlusest osavõtmise tingimused on järgmised:

1. Esimesele teemile kirjutajate vanadus ei tohi olla 15. I. 1927. a. mitte üle 20 aasta.

2. Teisele teemile kirjutajate vanadus ei tohi olla 15. I. 1927. a. mitte üle 17 aasta. Kirjutus võib enam - vähem ilukirjanduslikku laadi olla ja peaks vastama 6. kl. algkooli lõpuklassi ja keskkooli nooremate klasside emakeele tundide kirjalikkudele töödele.

3. Autasuks annab E. N. Karskusliit pare-

mate tööde autoritele vanemas rühmas: I — 3000 mk., II — 2000 mk. ja III — 1000 mk.; nooremas rühmas: kolme parema töö autoritele à 600 mk. ja järgmise nelja töö autoritele à 400 mk.

Pääle nende kindlate auhindade võidakse määrata järgmiste paremate tööde autoritele hindajate äranägemisel erigusauhinnaks kiituskirjad ja karskuskirjandust.

Auhinnad antakse välja kirjanduse näol auhinnasaaja valikul.

4. Noorsoo Karskusliidul on õigus paremaid töid oma väljaannetes avaldada, nende eest autoritele tasu määrates hariliku korra järele. Kõik võistluskirjutuste käsikirjad jäävad liidu arkiivi, kus nad alal hoitakse.

5. Võistluskirjutused tulevad mõne märgusõna all Eesti Noorsoo Karskusliidu juhatusele

(aadress: Tartu, postkast 86) saata hiljemalt 15. I. 1927. a. Kinnises ümbrikus tuleb juure lisada sama märgusõna all autori nimi, sündimisaeg, aadress, organisatsiooni nimi, kui autor sarnasesse kuulub, kool ja klass, kui autor õpilane. Ümbrik avatakse pääle töö hindamist.

Auhinnata jäänd tööde ümbrikke üldse ei avata.

6. Esimesele teemile kirjutatud töid hindavad hrad V. Ernits, H. Roos ja A. Elango.

Teisele teemile kirjutatud töid hindavad hrad G. Reial, J. Elango ja n. E. Pedriks.

Auguste Rodin.

Mõte.

Tõusmed.

Endise häälekandja „Uudismaa“ asemel hakkas möödunud kevadsemestril Eesti Koolinoorsoo Keskliit välja andma „Tõusmed“-nimelist ajakirja. Seni on ilmund kaks numbrit, neist esimene esiknumber ja teine suurendatud kunstinumber, mis sisaldab noorte helitöid, ilukirjandust ja kujutavat kunsti ning artikleid mitmesugustest kunsti valdkundadest.

Mis on „Tõusmete“ siht? Tsiteerin ainult osa ta programmist: „Tõusmed“ tahavad kaasa aidata meie koolinoorsoo vanemale astmele

tema arenemises ja kasvamisest ning ta vaimlis-kultuurilise ilme kujundamises. Ta tahab, et iga meie rahva liige eestlasena mitte ainult omal vabal isamaal, vaid ka kultuurrahvaste peres ja kogu inimkunnas võiks ennast inimesena tunda.“

Vastutavaks toimetajaks on dir. K. Treffner, tegevaks toimetajaks üliõpil. K. Ehrmann.

Ilmub kord kuus. Üksiknumber mk. 25. —

A. P.

Noorte oma osa.

Kiri „Kevadikule“.

ina olen siin maailmas elanud juba tosin aastaid ja veel mõned juurde arvata. Kuid imestusega märkan, et mina, kes ma juba enese arvates palju tean (algkool on juba seljataga), veel õieti öelda väga vähe tean. Igapäev saan teada midagi uut, igapäev märkan midagi, mis enne kahe silma vahele jäi.

Ja lugedes „Kevadikust“ Yrjö Karilase artiklit „Noorus ja üksindus“, tekkis minus tunne, mida varem aegil olin tunnud vaid tumedalt ja teadvuseta. Nüüd tõusis minus juba selge mõte — mõtlemise tähtsusest — ja ka see, et ainult siis saab täiesti rahulikult mõelda, kui keegi ei sega.

Ja hää meel oli sellest . . . Ainult harva on nii hää meeolu. Ühes sarnase meeoluga tuleb ka tuju õppimiseks, tuleb ka hää tööhoog, ja palju huvitavamaks saab siis näiliselt rasked saksa ja inglise keel. Vaevata ja kergesti lahenduvad siis matemaatika ja geomeetria ülesanded.

Ma olen mitmest selles kirjatükist nimetatud kirjanikust, kunstnikust ja mõtteateadlasest kuulnud, neid lugenud. Teised on tundmata, nagu: Laarson, Carlyle ja Pindaros.

Kirjutasin nende suurvaimude ja mõtteteadlaste nimed endale „meelepeasse“ ja püüan võimalust mööda nende elulugude ja neid iseloomustavate kirjatöödega tutvuneda.

Paljud artiklis nimetatud on juba ammu surnud, kuid üks osa mõtlevad veel praegu inimsoo kasuks. Väga huvitav oleks „Kevadikus“ tihemini leida Rabindranath Tagore luuletusi jne.

Eriliselt huvitetud olen Emersonist. Tema nime võib ka selles kirjatükis kõige sagedamini leida. Kas leiaks „Kevadikus“ aset selle suurvaimu eluloo kirjeldus ja ta tähtsamate tööde kokkuvõtted?

Emersoni tööde tõlkeid pole vististi veel mitte eesti keeles leida, sest et kooli raamatukogus, samuti ka Tallinna Keskraamatukogus ei leidnud mina Emersoni nime.

Ja sellest on väga kahju!

Lugesin kord kusagilt Emersoni järgmist lauset: „Kui inimene pole rahul oma seisukorraga, siis on temal kaks abinõu selle muutmiseks: kas parandada oma elutingimusi või parandada oma vaimlist seisukorda. Esimene abinõu pole mitte alati võimalik, teine aga küll!“ —

Minule meeldib see väga!

Ajalehist ja raamatuist võib lugeda, et ameeriklased on eurooplasist ette jõudnud ärielus, kuid ka hariduslisest küljest. Sääal antakse palju rahadust edendavaile asutusele, ülikoolile, raamatukogudelle, jne.

Vahel annetavad miljonärid õige suuri summasid selleks otstarbeks. Elu paremaks muutmiseks teevad ka kirjanikud kihutustööd, ja nad leiavad ka tähelepanu ja poolehoidu.

Kas oleks vast „Kevadikul“ võimalik, kas või õige lühidalt tähendada pääle Emersoni veel järgmiste Ameerika kirjanikkude elukäigust ja nende tähtsamad teosed: 1) Traine, 2) Knigge ja 3) Jack London (elulugu). Viimaselt on juba mitmed tõlked olemas.

Kirja läbi lugedes näen isegi, et vastuse kirjast on saanud küsimuste kiri. Kuid arvan siiski, et noor, kes tahab rohkem teada peab ka rohkem küsima. Loodan siis, et saan mind huvitava küsimuse pääle samuti huvitavaid vastuseid.

Suurima lugupidamisega

Jaan Nael.

Tallinna, 29. sept. 1926.

Kas keegi „Kevadiku“ lugejaist tahab vastata Jaan Nael'ile meie ajakirja kaudu?

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja: kutsenõunik Hans Roos.

Tegev toimetus: Eeva Pedriks, E. Kubjas, H. Rink, L. Urm.

Toimetuse aadress: Tartu, pst. 86, telefon 404.

Toimetuse kõnetunnid: tegevtoimetajal — teisipäeval 2—1/2³ } Jakobi t. 8.
toim. sekretäril — teisip. ja neljap. 1—1/2³ }